

İŞSİZLİK HİSTERİSİ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİ: G8 ÜLKELERİ İÇİN EKONOMETRİK BİR UYGULAMA

Ayşe ERYER¹

Tuğba KONUK²

ÖZET

Literatürde işsizlik histerisi ve doğal işsizlik oranı olarak ifade edilen teoriler geçici şokların işsizlik üzerindeki etkisini ölçmeye çalışan teorilerdir. İşsizlik histerisi ekonomik şoklar sonucu işsizlik oranlarının artması ve daha sonra tekrar eski seviyeye dönmemesi olarak ifade edilirken doğal işsizlik oranı ise ekonomide meydana gelen şoklar sonucunda işsizlik oranlarının doğal seviyeye geri dönmesi olarak ifade edilebilir. Bu çalışmada G8 ülkeleri için 1991-2021 yılları arasında yıllık veriler kullanılarak işsizlik histerisinin geçerli olup olmadığı araştırılmıştır. Serilerin seviyede birim kök içermesi işsizlik histerisinin geçerli olduğunu gösterirken serilerin seviyede durağan olması doğal işsizlik oranının geçerli olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda çalışmada işsizlik histerisinin geçerliliği panel birim kök testi ile sınanmıştır. Bulgular G8 ülkelerinde işsizlik histerisi hipotezinin geçerli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Histerisi, Doğal İşsizlik Oranı, G8 Ülkeleri

Jel Kodu: A10, C33, E24

THE VALIDITY OF THE UNEMPLOYMENT HYSTERIA HYPOTHESIS: AN ECONOMETRIC APPLICATION FOR THE G8 COUNTRIES

ABSTRACT

Theories expressed as unemployment hysteria and natural unemployment rate in the literature are theories that try to measure the effect of temporary shocks on unemployment. While the unemployment hysteria is defined as unemployment rate increases as a result of economic shocks and then would not return to the previous level; the natural unemployment rate is defined as the return of unemployment rate to the natural level as a result of shocks in the economy. In this study, it was investigated whether unemployment hysteria is valid for the G8 countries by using annual data between 1991-2021. While the unemployment hysteria is considered valid since the series contain unit root at the level; the natural unemployment rate is considered valid since the series are stationary at the level. In this context, the validity of unemployment hysteria was tested with the panel unit root test in this study. The findings show that the unemployment hysteria hypothesis is valid in the G8 countries

Keywords: Unemployment Hysteria, Natural Unemployment Rate, G8 Countries

JEL Classification: A10, C33, E2

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, ayse_zabun46@hotmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-6556-1605

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, yilmaz-tuba@outlook.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-7381-4131

GİRİŞ

İşsizlik bütün ülkelerde ekonomi gündeminde sürekli tartışılan temel sorunların başında gelmektedir. Ekonomik kriz dönemlerinde işsizlik oranlarında meydana gelen artışlar hem iktisat bilimi ile uğraşanları hem de politika yapıcılarını işsizlik hakkında teorik ve ampirik araştırmalar yapmaya itmiştir. İşsizlik oranlarının değişiklik göstermesi iki farklı teoriyle ortaya konulmaktadır. Bu teoriler doğal oran ve işsizlik histerisidir.

Doğal işsizlik oranı kavramı, ilk defa Phelps (1968) ve Friedman (1968) ve tarafından ele alınmıştır. Ekonomide meydana gelen bir şokun, kısa dönemde işsizlik oranını artırdığı fakat uzun dönemde işsizlik oranının yeniden doğal seviyesine ulaştığı belirtilmektedir (Özkan ve Altınsoy, 2015:124; Güloğlu ve İspir, 2011;205; Yıllancı, 2009;324).

İşsizlikle ilgili ele alınan diğer teori ise, histeri yaklaşımıdır. Bu hipotez, Blanchards ve Summers(1986, 1987), Barro (1988) ve Layard vd. (1991) tarafından ortaya atılmıştır. Bu yaklaşıma göre, farklı sebeplerle iş gücü piyasalarındaki katılımlar yüzünden, ekonomide meydana gelen şokların etkisi kısa dönemde işsizlik oranında artışa neden olmakta ve uzun dönemde ise işsizlik oranı eski seviyesine inmemektedir. Bu kapsamda iş gücü piyasasında ortaya çıkan işsizlik oranı eski seviyesine inmeyecek ve daha yüksek seviyede oluşmaya devam edecektir (Güloğlu ve İspir, 2011;205).

1980'li yıllarla beraber işsizlik sadece gelişmekte olan ülkeler için değil aynı zamanda gelişmiş ülkeler için de büyük bir problem olmuştur. İşsizliğin ortaya çıkardığı sosyolojik ve ekonomik sorunlar sebebiyle işsizliğin çok önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Bayraktar, 2015: 46). Literatürde işsizliği ele alan birçok çalışma mevcuttur. Bilhassa işsizliğin dinamik yapısından dolayı ilgili alan yazın incelendiğinde AB ülkeleri, OECD ülkeleri gibi gelişmiş ülkelere yoğunluk verildiği görülmektedir. Bu bakımdan bu çalışmada ise G8 Ülkeleri daha önce hiç çalışılmadığından dolayı tercih edilmiştir. Çalışmanın gerek ülke grubu gerek dönemsel olarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı G8 ülkeleri için bu iki hipotezden hangisinin geçerli olduğu sonucuna varmaktır. Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde işsizlik ve doğal işsizliğin kavramsal boyutuna değinilip, daha sonra ikinci bölümde konuyla ilgili önceki çalışmalara yer verilecektir. Üçüncü bölümde veri seti ve yöntemden bahsedilerek ampirik sonuçlar değerlendirilecektir. Son olarak sonuç bölümünde ise değerlendirmeler yapılarak politika önerileri ile çalışma sonlandırılacaktır.

1. İŞSİZLİK HİSTERİSİ VE DOĞAL İŞSİZLİK YAKLAŞIMININ KAVRAMSAL BOYUTU

Teorik olarak işsizliğin dinamik eğilimlerine yönelik iki temel hipotez bulunmaktadır. Bunlardan biri doğal oran hipotezi, diğeri ise histeri hipotezidir

Doğal oran hipotezi literatüre Phelps (1968) ve Friedman (1968) tarafından kazandırılmıştır. 1960'lı yılların son döneminde Friedman ve Phelps, Phillips eğrisine beklentileri ekleyerek doğal işsizlik oranı kavramını ortaya çıkarmışlardır. Bu süreçle beraber işsizlik ve enflasyon arasındaki ilişkiyi uzun ve kısa dönem olarak ayırmışlardır. Enflasyon ve işsizlik arasındaki ilişkinin varlığı kısa dönemde kabul edilirken, 1960'lı yıllarda işsizlik ve enflasyon arasında uzun dönemli negatif bir ilişkinin varlığını tespit etmişlerdir. 1970'li yıllara gelindiğinde ise işsizlik ve enflasyon arasında uzun dönemde bir değiş-tokuşun olmadığını savunmuşlardır (Akkuş, 2012:4).

Friedman ve Phelps'in literatüre kazandırdığı doğal oran hipotezinde işsizlik uzun dönemde belirli bir düzeye gelmektedir. Bu düzey doğal oran olarak ifade edilmektedir. Uzun dönemde işsizlik doğal oran düzeyi durumunda ücret enflasyonu ve işsizlik arasındaki değiş-tokuş ilişkisi ortadan kalkmakta kısa dönemde tekrardan ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu hipoteze göre işsizlik oranı değişkeninin düzeyde durağan bir sürece sahip olduğu savunulmaktadır (Songur, 2020:52).

İkinci hipotez ise işsizlik histerisi hipotezidir. Bu hipoteze göre emek piyasasında meydana gelen şok ve katlıklar uzun dönemde işsizlik oranının kalıcı olarak yükselmesine neden olacak ve doğal işsizlik oranı eski düzeyine inmeyecektir (Dedeoğlu,2021:132). Ayrıca bu hipoteze göre işsizlik oranı seviyede durağan bir süreçte gerçekleşmemektedir.

İşsizlik histerisi kavramı içeridekiler ve dışarıdakiler kavramı üzerine kurulmaktadır. Herhangi bir ekonomik kriz esnasında, içeridekiler yani çalışan kesim sendika üyelerinin yaptırım gücünü kullanarak dışarıdaki kesimin yani işsizlerin kendilerinin yerine işe alınmasına engel olmaktadır. Bundan dolayı işsizlik oranının düşmeyeceği tam aksine işsizlik oranının yükseleceği belirtilmektedir. Buna ek olarak dışarıdakilerin yetenek kayıplarının oluşması, içeridekilerin daha fazla ücret talep etmelerine neden olmaktadır. Ampirik analizde işsizlik serileri durağan değilse veya birim köklü ise histeri etkisinin varlığından bahsedilmektedir (Çiçen, 2020:511-512).

2. LİTERATÜR TARAMASI

İşsizlik histerisine yönelik olarak yapılan çalışmalar Tablo 1’de sunulmaktadır. Tablodan da görüldüğü gibi işsizlik histerisi hipotezinin geçerliliğine yönelik hem zaman serisi hem de panel veri analizlerinde kullanılan çeşitli birim kök testleri ile bu hipotezin geçerliliği test edilmiştir. Yapılan ekonometrik çalışmalarda işsizlik histerisinin geçerliliğine yönelik değişik neticelerin elde edildiği görülmektedir. Genel olarak ulaşılan sonuçlar, ülke örneklerinin, veri setinin, ele alınan dönemin, modellerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Tablo 1’den de anlaşıldığı üzere G8 ülkelerini ele alan çalışmalar sınırlı sayıdadır.

Tablo 1. İşsizlik Histerisine Yönelik Literatür Taraması

Yazar-Yıl	Ülkeler/Dönem	Metot	Sonuç
Blanchard ve Summers(1986)	Almanya, İngiltere Fransa, ve ABD/ 1953-1984	DF ve ADF birim kök testi	ABD dışındaki diğer ülkelerde işsizlik histerisi geçerlidir.
Roed (1996)	16 OECD Ülkesi/1970:Q1-1994:Q4	ADF Testi ve Maximum Likelihood testi	Elde edilen bulgularda 15 ülkede histeri hipotezi geçerliken, ABD’de bu hipotez geçerli değildir.
Camarero vd. (2008)	8 Avrupa Birliği Ülkesi/1991-2003	Yapısal Kırılmalı ve Kırılmasız Panel Birim Kök Testi	Yapısal kırılmalı panel birim kök testinde doğal işsizlik oranı hipotezi geçerliken, yapısal kırılmalı olmayan zaman serisi ve panel birim kök testinde işsizlik histerisi hipotezi geçerli olduğu elde edilmiştir.
Yılcı (2009)	Türkiye- 2007	1923- Kırılmalı Birim Kök Testi	Türkiye’de histeri hipotezi geçerli olduğu elde edilmiştir.
Chang ve Lee (2011)	G7 Ülkeleri/ 1992:01-2008:09	Doğrusal Olmayan Panel Birim Kök Testi	-Fransa, İtalya ve Almanya için İşsizlik Histerisi Hipotezinin

				geçerli olduğu bulunurken, Diğer ülkeler için histeri hipotezinin geçerli olmadığı bulunmuştur.
Ayala (2012)	Latin Amerika Ülkeleri/1970-2009	Yapısal Kırılmalı Birim Kök testi		Yapılan analizler sonucunda söz konusu ülke grubunda işsizlik histerisi geçerlidir.
Doğru(2013)	Euro Bölgesi /1980-2012	SURADF ve CADF Panel Birim Kök Testi		Ulaşılan sonuçlara göre İrlanda, Yunanistan Avusturya, ve Portekiz’de histeri hipotezi geçerlidir.
Bayraktar (2015)	Türkiye/2000-2013	PP, ADF, KPSS, Lee – Strazicich birim kök testi		Türkiye’de işsizlik histerisi geçerlidir.
Mertcan vd.(2015)	OECD, AB, G8 Ülkeleri ve Türkiye/1923-2013	Doğrusal ve Yapısal Kırılmalı Birim Kök Testi		Elde edilen sonuçlarda işsizlik histerisinin geçerli olduğu bulunmuştur.
Akkuş ve Topuz (2018)	Kırılgan Beşli/1980-2016	ADF, LM, Fourier Birim Kök Testi		Ampirik bulgulara göre kırılğan beşli ülkelerde işsizlik histerisi geçerlidir.
Topçu(2019)	50 üst orta gelire sahip ülke-1991-2017	İkinci Kuşak Panel Birim Kök Testleri		Üst orta gelirli ülkelerde doğal oran hipotezinin geçerli olduğu elde edilmiştir.
Akcan (2019)	Türk Cumhuriyetleri/1991-2016	Panel Birim Kök Testleri		Yapılan tüm birim kök testi sonuçlarına göre Türk Cumhuriyetlerinde işsizlik histerisi geçerlidir.
Çelik (2019)	Suriye, İran, Irak, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Yunanistan, Türkiye /1991-2017	Panel Birim Kök Testi		Ermenistan, Irak, Bulgaristan ve İran’da doğal işsizlik; Türkiye, Gürcistan, Yunanistan, Azerbaycan ve Suriye’de işsizlik histerisi geçerlidir.
Pata (2020)	15 OECD ülkesi-1991Q-2019Q2	Fourier Panel Birim Kök Testi		15 OECD Ülkesinde işsizlik histerisi hipotezi geçerli olmadığı elde edilmiştir.

Samırkaş ve Komşu (2020)	Türkiye- BRICS/ 1991-2020	ADF, Yapısal Kırılmalı birim kök testi	PP, ZA	Yapılan analizler sonucunda Çin haricinde diğer bütün ülkelerde işsizlik histerisinin geçerli olduğu elde edilmiştir.
Yılancı vd. (2020)	G7 Ülkeleri/ 1991:01- 2019:12 aylık	Fourier Sınır Yapısal Kırılmalı Birim Kök Testi ve Fourier ADF Birim Kök Testi		Kanada, İngiltere, Japonya, Fransa, Amerika'da histeri hipotezi, İtalya ve Almanya'da ise doğal oran hipotezinin geçerli olduğu elde edilmiştir.
Şak (2021)	Türkiye- 1988- 2018	Fourier birim kök testi	Kruse	Kadın işsizliğinde histeri etkisinin olduğu belirlenmiştir

3. EKONOMETRİK YÖNTEM VE SONUÇLARI

Bu çalışmada G8(Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Rusya, İngiltere, ABD) ülkeleri için işsizlik oranlarının durağan özelliğe sahip olup olmadıkları araştırılmaktadır. 1991-2021 dönemleri için işsizlik oranları verisine World Development Indicators veri tabanından ulaşılmıştır. (bkz Tablo 2). Ampirik araştırmalarda yararlanılan değişkenlerin logaritmik şekilleriyle çalışılmıştır.

Tablo 2. Değişken ve Tanımı

Değişken	Açıklaması	Kaynak ve Dönem
LIS	Logaritmik İşsizlik Oranı	WDI-1991-2021

Eğer bir seri sabit aritmetik ortalama, sabit kovaryans ve sabit varyans özelliğine sahip ise durağan, şayet bu özelliklere sahip değil ise birim kök sürece sahip olarak değerlendirilmektedir (Gujarati, 1999: 740). Bundan dolayı çalışmada işsizlik oranlarının durağan veya birim köklü olup olmadığına bakılacaktır. Eğer işsizlik oranları seviyede durağansa, doğal oran hipotezi geçerli, işsizlik oranları düzeyde birim köke sahipse, histeri hipotezi geçerlidir.

3.1 METODOLOJİ

Bu çalışmada, G8 ülkelerinin veri setleri ile ekonometrik tahminler yapılmıştır. Panel veri analizi, N sayıda birim ve her bir birime karşılık gelen T sayıda gözlemden oluşan ekonometrik bir analiz olarak nitelendirilmektedir (Tatoğlu, 2020: 2).

İşsizlik histerisinin bu ülke grubunda geçerli olup olmadığını belirleyebilmek için bazı testlerin öncelik olarak test edilmesi gerekmektedir. Bu yapılacak testlerden en önemlisi, yatay kesit bağımlılığı testidir. Testin sıfır hipotezi " H_0 : Yatay kesit bağımlılığı yoktur" şeklinde kurulmaktadır. Bir ülke ekonomisinde görülen şokun başka ülkelerin ekonomilerini etkileme durumu yatay kesit bağımlılığının olması durumu olarak ifade edilmektedir. Yatay kesit bağımlılığının olması modelde 2. kuşak panel birim kök testlerinin kullanılmasını gerekli kılmaktadır (Nazhoğlu, 2010: 142).

Yatay kesit bağımlılığını testlerinden ilki Breusch- Pagan (1980) tarafından geliştirilen LM testidir. LM testinin fonksiyonel biçimde gösterimi eşitlik (1)'de şu şekilde gösterilmektedir:

$$LM = T \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \rho_{ij}^2 - 1 \quad (1)$$

Bu test zaman boyutunun yatay kesit boyutundan fazla olduğu durumlarda kullanıldığı belirtilmektedir (Pesaran, 2004:4). Diğer yatay bağımlılığı testi ise Pesaran tarafından geliştirilen ve bu çalışmada kullanılan CD_{LM} testidir. 2 numaralı eşitlikte CD_{LM} testi hem N hem de T'nin büyük olduğu durumlarda kullanılabilir. Pesaran tarafından geliştirilen CD_{LM} testinin gösterimi ise eşitlik (2)'de şu şekildedir:

$$CD_{LM} = \sqrt{\frac{1}{N(N-1)} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N (T\rho_{ij}^2 - 1)} \quad (2)$$

Fakat bu testte $N>T$ durumlarında önem arz eden bozulmaların gözlemlendiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Pesaran (2004), $N>T$ 'nin olduğu durumlarda yatay kesit bağımlılığının daha doğru sonuçlar vermesi için 3 numaralı eşitlikteki CD testini geliştirmiştir (Pesaran, 2004:9; Güloğlu ve İvrendi, 2010:384).

$$CD = \sqrt{\frac{2}{N(N-1)} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \rho_{ij}} \quad (3)$$

CD testi diğer yatay kesit bağımlılık testlerine nazaran modellemenin öncesinde sonuçları hesaplayan bir test olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca bu test ile bütün değişkenlerin aynı anda test sonuçlarına ulaşmanın mümkün olduğu da belirtilmektedir. CD testinde hipotezler;

H_0 : Yatay Kesit Bağımlılığı Yoktur”

H_1 : Yatay kesit Bağımlılığı Vardır biçiminde kurulmaktadır (Çeştepe, 2020:501).

Ön testlerden diğeri de eğim katsayılarının heterojen mi şayet homojen mi olduğunun belirlenme durumudur. Homojenlik testinde, “Eğim katsayıları homojendir” temel hipotezine karşılık, “Eğim katsayıları heterojendir” diyen alternatif hipotezi sınanmaktadır. Swamy S testi şu şekilde formüle edilmektedir.

$$\hat{S} = X'_{k(N-1)} X_{k(N-1)}^{-1} \sum_{i=1}^N (\hat{\beta}_i - \bar{\beta})' \hat{V}_i^{-1} (\hat{\beta}_i - \bar{\beta}^*) \quad (4)$$

Swamy S testinde H_0 temel hipotezi katsayıların homojen olduğunu öne sürülürken, H_1 alternatif hipotezinde ise heterojen olduğu öne sürülmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2020:247).

3.2. TAHMİN SONUÇLARI

Tablo 3'te G8 ülkelerine ait yatay kesit bağımlılığı testinin bulguları yer almaktadır.

Tablo 3. Pesaran (2004) Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Değişkenler	Test istatistiği	Olasılık Değeri
LIS	6.71	0.000

Tablo 3'te özetlenen sonuçlara göre işsizlik değişkeni için temel hipotez reddedilmektedir. Bu sonuca göre seride yatay kesit bağımlılığı olduğuna karar verilmektedir. Ayrıca işsizlik değişkeni için gerçekleştirilen Swamy S testinde $\chi^2(7)=394.00$ ve olasılık değeri 0.000 elde edilmiştir. Bu durumda H_0 hipotezi reddedilmiş ve parametrelerin heterojen olduğu belirlenmiştir. Hem yatay kesit bağımlılığı sonucuna hem de homojenlik test sonucuna göre işsizlik değişkeni için birim kök testi, yatay kesit bağımlılığını dikkate alan 2. kuşak panel birim kök testi olan Pesaran (2007)'in geliştirmiş olduğu CADF testi ile incelenecektir.

CADF testi, bilinen ADF regresyonun gecikmeli yatay kesit ortalamaları ile genişletilmiş biçimini kullanmaktadır. Pesaran (2007) yapmış olduğu Monte Carlo çalışmaları neticesinde CADF testinin $T > N$ ve $N > T$ olduğu durumlarda kullanılabilirdiği öne sürülmektedir (Akay vd. 2015:631). İşsizlik değişkeni için Pesaran CADF birim kök testi sonucu Tablo 4'te özetlenmektedir.

Tablo 4. Pesaran CADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişken	Sabit			
	t-bar	%5(cv5)	z-bar	Prob(olasılık)
LIS	-2.281	-2.330	-1.507	0.166
Sabit+Trendli				
LIS	-2.231	-2.840	0.349	0.636

LIS değişkenine ait CADF birim kök testine göre, %5 anlamlılık düzeyinde temel hipotezin reddedilmemesi değişkenin seviyede birim kök içerdiğini göstermektedir. Tablodan da görüldüğü gibi t bar (CIPS) istatistikleri, %95(cv5) güven seviyesinde hesaplanmış olan kritik değerlerden mutlak değer olarak küçük olduğu için tüm serilerin birim köklü olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumda işsizlik histerisi yaklaşımının G8 ülke grubunda geçerli olduğu elde edilmiştir. Bu bulgular literatürde yer alan Blanchard ve Summers, 1986; Akkuş ve Topuz, 2018; Yılcı vd., 2020 çalışmalarının sonuçları ile paralellik göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkelerdeki işsizlik oranları iktisadi krizler, salgın hastalıklar, doğal afetler, savaşlar gibi farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkan şoklardan sonra hemen eski düzeyine dönememesi işsizlik histerisi olarak nitelendirilmektedir. İşsizliğin görülmesi ekonomik, siyasal, sosyal, psikolojik birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle işsizlik probleminin giderilmesi ülkeler için önem arz etmektedir.

Bu araştırmada G8 ülkelerinde 1991-2021 dönemi verileri kullanılarak işsizlik histerisi hipotezinin geçerliliği panel birim kök testi ile sınanmıştır. Elde edilen sonuçlar G8 ülkelerinde işsizlik histerisi hipotezinin geçerli olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir ifade ile ekonomik şokların işsizlik üzerindeki etkisi kalıcıdır. Bu durumda ülkelerin işsizlik üzerindeki bu şokların kalıcı etkisini minimize etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir bir büyümeye erişebilmeleri bakımından politika yapımcıların almış oldukları kararları uygularken şokların kalıcı olma ihtimalini dikkat ederek işgücü piyasası başta olmak üzere diğer piyasalarda da gerekli tedbirleri alması gerekmektedir. Bütün piyasalarda yapısal dönüşümleri gerçekleştirerek istikrarlı büyüme gerçekleştirilebilir, böylelikle mevcut işsizlik düşürülerek doğal işsizlik oranının da uygun seviyelerde gerçekleşmesine imkân sağlanabilir.

Bu çalışmayı takip eden çalışmalarda ülke grupları karşılaştırması, iktisadi gelişmişlik düzeyleri ile işsizlik histerisi hipotezinin geçerli olup olmadığı ortaya koyulabilir. Böylece söz konusu ülke gruplarına yönelik politika önerileri sunulurken literatüre daha fazla katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AKAY, Çağlayan Ebru, ABDIEVA, Raziiakhan & OSKONBAEVA, Zamira (2015), “Yenilenebilir Enerji Tüketimi, İktisadi Büyüme ve Karbondioksit Emsiyonu Arasındaki Nedensel İlişki: Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri Örneği”, *International Conference On Eurasian Economies*, 628-636.
- AKCAN, Ahmet Tayfur, (2019), “Türk Cumhuriyetlerinde İşsizlik Histerisi: Panel Veri Analizi”, *Turkish Studies Economic, Finance, Politics*, 14(3); 623-637.
- AKKUŞ, Ömer. & TOPUZ, Seher (2018), “İşsizlik Histerisinin Geçerliliği: Gelişmekte Olan En Kırılgan Beşli”, *Sosyoekonomi*, 27(39); 69-80.
- AKKUŞ, Emel (2012), “Phillips Eğrisi: Enflasyon-İşsizlik Değiş-Tokuşu Teorik Bir İnceleme”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 62(2), 99-151.
- AYALA, Astrid; JUNCAL, Cunado & LUIS, Alberiko (2012), “Unemployment Hysteresis: Empirical Evidence for Latin America”, *Journal of Applied Economics*, 15 (2); 213-233.
- BAYRAKTAR, Seda (2015), “Türkiye İçin İşsizlik Histerisi ya da Doğal İşsizlik Oranı Hipotezinin Geçerliliğinin Sınanması” *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 45-61.
- BLANCHARD, Olivier J. & SUMMERS, Lawrence H. (1986), “Hysteresis and The European Unemployment Problem”, NBER Working Paper Series, 1-100, <http://www.Nber.Org/Papers/W1950>
- CAMARERO, Mariam; SILVERSTRE, Josep C. & TAMARIT, Cecilio (2008), “Unemployment Hysteresis In Transition Countries: Evidence Using Stationarity Panel Tests With Breaks”, *Review Of Development Economics*, 12(3); 620-635
- CHANG, Tsangyao & LEE, Chia Hao (2011), “Hysteresis In Unemployment for G-7 Countries: Threshold Unit Root Test”, *Romanian Journal of Economic Forecasting*, 4; 5-14.
- ÇELİK, Hüseyin (2019), “İşsizlik Histerisi Geçerliliğinin Türkiye ve Komşu Ülkeleri İçin İncelenmesi”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 6(15); 41-68.

- ÇEŞTEPE, Hamza; ARSLAN, Ersin & YAZICI, Murat (2020), “Toplam Faktör Verimliliği, Ekonomik Büyüme ve İhracat İlişkisi: Gelişmekte Olan Ülkeler Örneği”, *Yönetim ve Ekonomi*, 27(3); 495-510.
- ÇİÇEN, Yıldırım Beyazıt (2020), “Global Krizde Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre İşsizlik Histerisi: Türkiye İçin Fourier Durağalık Analizi”, *Akademik Hassasiyetler*, 7(13); 505-525.
- DEDEOĞLU, Melike (2021), “OECD Ülkelerinde İşsizliğin Histerisi ve Doğal Oran Çerçevesinde İncelenmesi: Alternatif Panel Birim Kök Testlerinden Kanıtlar”, *Ekoist: Journal of Econometrics and Statistics*, 35, 129-145.
- DOĞRU, Bülent (2014), “Euro Bölgesinde İşsizlik Histerisinin İkinci Nesil Panel Birim Kök Testleri İle Analizi”, *Anadolu Üniversitesi SBD*, 14(3); 77-89.
- GÜLOĞLU, Bülent & İvrendi, Mehmet (2010), “Output fluctuations: transitory or permanent? The Case of Latin America”, *Applied Economics Letters*, 17(4); 381-386.
- GUJARATI, Damador N (1999), *Temel Ekonometri*, (Çev. Ü. Şenesen, G. G. Şenesen), İstanbul: Literatür
- GÜLOĞLU, Bülent & İSPİR, M. Serdar (2011), “Doğal İşsizlik Oranı mı? İşsizlik Histerisi mi? Türkiye İçin Sektörel Panel Birim Kök Sınaması Analizi” *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 11(2); 205-215.
- MERCAN, Mehmet; YURTTANÇIKMAZ, Ziya & ÇAKMAK Fatih (2015), “İşsizlik Histerisi Hipotezinin Türkiye, AB-15, AB- 27, OECD ve G-8 Ülkeleri İçin Yatay Kesit Bağımlılığı ve Yapısal Kırılmalar Altında Testi: Dinamik Panel Veri Analizi”, *TİSK Akademi*, 10(19); 44-65.
- NAZLIOĞLU, Şaban (2010), “Makro İktisat Politikalarının Tarım Sektörü Üzerindeki Etkileri: Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Bir Karşılaştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri
- ÖZKAN, Yılmaz & ALTINSOY, Abdulkadir (2015), “İşsizlik ve İstihdamda Histeri Etkisi”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 16. Çalışma ve Endüstri İlişkileri Kongresi Özel Sayısı , 123-130
- PATA, Uğur Korkut (2020), “OECD Ülkelerinde İşsizlik Histerisinin Ampirik Bir Analizi: Fourier Panel Durağalık Testi”, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 10(1); 125-144.
- PESARAN, M.Hashem (2004), “General Diagnostic Tests For Cross Section Dependence in Panels”, *University of Cambridge Working Paper*, No. 0435
- RØED, Knut (1996), “Unemployment Hysteresis-Macro Evidence From 16 OECD Countries”, *Empirical Economics*, 21(4); 589-600.
- SAMIRKAŞ K. Meryem & KOMŞU U. Cem (2020), “İşsizlik Histerisi: BRICS-T Ülkeleri Üzerine Bir İnceleme”, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2); 74-85.
- SONGUR, Mehmet (2020), “OECD Ülkelerinde İşsizlik Histerisi: Fourier Panel Kpss Testinden Yeni Kanıtlar”, *Dicle Üniversitesi SBE Dergisi*; 25, 52-63.
- ŞAK, Nazan (2021), “Türkiye’de İşsizlik Histerisi Kadın ve Erkek İşsizliğine Bir Bakış”, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2); 467-477.
- TATOĞLU, Y, Ferda (2020), *Panel Veri Ekonometrisi Stata Uygulamaları*, Beta Yayınlar, İstanbul, 413s.
- TOPCU, Betül (2019), “Üst Orta Gelirli Ülkelerde İşsizlik Histerisi Hipotezinin Test Edilmesi”, *International Journal of Academic Value Studies*, 5(1), 151-158.
- YILANCI, Veli (2009), “Yapısal Kırılmalar Altında Türkiye İçin İşsizlik Histerisinin Sınanması”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 324-335.

YILANCI, Veli; ÖZKAN, Yılmaz & ALTINSOY, Abdülkadir (2020), "Testing The Unmeployment Hysteresis in G7 Countries: A Fresh Evidence From Fourier Threshold Unit Root Test", *Journal of Economic Forecasting, Institute For Economic Forecasting*, (3); 49-59.